



*Adopcja*

## Czym jest adopcja?

**Adopcja** (z łacińskiego adoptio - usynowienie) oznacza przysposobienie prawne cudzego dziecka i uznanie go za własne. Zadaniem jej jest związanie dziecka z rodziną na całe życie. Między dzieckiem a rodziną przysposabiającą powstają relacje prawne takie jak w rodzinie biologicznej.

W polskim systemie prawnym wyróżnia się trzy rodzaje adopcji: **przysposobienie pełne, niepełne i całkowite.**

## Trzy rodzaje adopcji

- **Przysposobienie pełne** polega na zerwaniu więzi dziecka z jego biologiczną rodziną na rzecz całkowitego włączenia go do rodziny adopcyjnej. Ustają wszelkie prawa i obowiązki w stosunku do rodziców i krewnych, a powstają relacje rodzinne z nowymi rodzicami i krewnymi.
- **Przysposobienie niepełne** przyjęcie dziecka przez nowych opiekunów bez zrywania więzi prawnych z rodziną biologiczną. Przysposabiający stają się rodzicami, ale dalszych krewnych - babcie, dziadków, ciocie, wujków - dziecko ma nadal w swojej rodzinie biologicznej.
- **Przysposobienie całkowite**, zwane inaczej anonimowym, najbardziej wiąże dziecko z nową rodziną. Mamy z nim do czynienia wtedy, gdy rodzina biologiczna wyraża zgodę na anonimowe powierzenie dziecka nowej rodzinie.

## Adopcja psychologicznie...

- Jako **szansa** dla osieroconych dzieci i bezdzietnych małżeństw
- Jako akt **odwagi** ze strony ludzi decydujących się na przyjęcie cudzego dziecka pod swój dach
- Jako długi, rozwijający **proces**



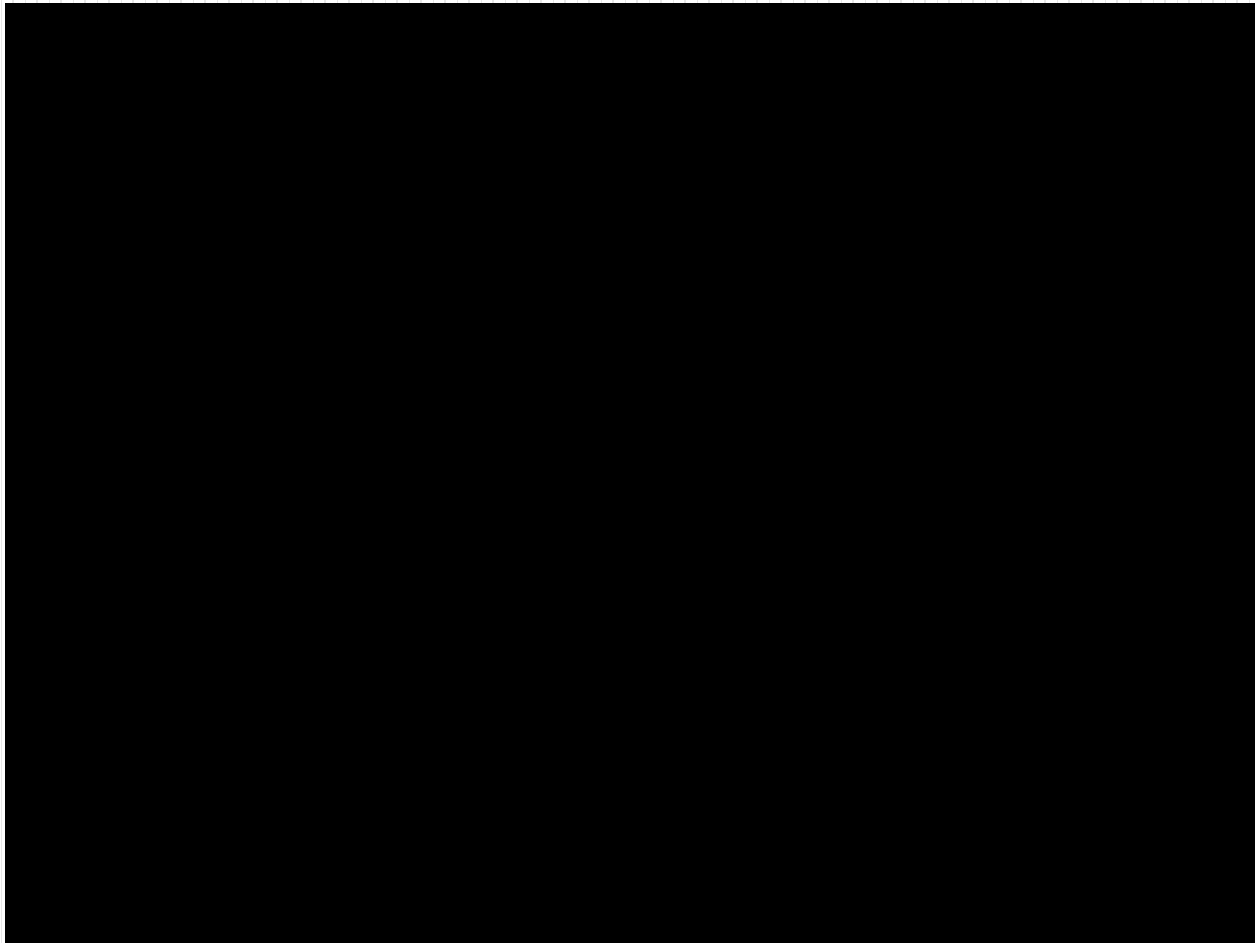
## *Kto może adoptować?*

- Teoretycznie adoptować może każdy, kto chciałby ofiarować miłość dziecku opuszczonemu. W praktyce jednak kandydaci na rodziców adopcyjnych muszą spełnić cały szereg warunków formalnych, a także wymogów natury etycznej. Skomplikowana procedura adopcyjna ma na celu uchronienie dziecka przed trafieniem w niewłaściwe ręce oraz zapewnienie mu najodpowiedniejszej dla niego rodziny adopcyjnej. **Adoptować mogą pary małżeńskie, ale także osoby samotne.** Polskie prawo nie dopuszcza zaś możliwości adopcji dla par pozostających w nieformalnych związkach.

## Warunki, jakie muszą spełniać kandydaci na rodziców adopcyjnych

- sytuacja materialna umożliwiająca utrzymanie i wychowanie dziecka
- odpowiednie dla przyjęcia dziecka warunki materialne
- stabilny i trwały związek małżeński, oparty na szacunku i żywych więzach emocjonalnych
- wartościowe motywy adopcji
- jednomyślność w podjęciu decyzji o adopcji
- wiek młody lub średni
- dobry stan zdrowia psychicznego i fizycznego
- brak uzależnienia od nałogów

*Jak wygląda proces adopcji?*



- wstępne rozmowy w ośrodku adopcyjnym i rejestracja małżonków
- zebranie wszystkich potrzebnych dokumentów i założenieteczki dla nowych kandydatów
- rozmowa z pedagogiem i psychologiem
- wywiad środowiskowy
- spotkania, warsztaty, dyskusje problemowe
- akceptacja rodziców przez komisję kwalifikacyjną





- "przedstawienie" rodzicom określonego dziecka
- jeśli rodzice akceptują dziecko, proponuje im się wizytę w domu dziecka
- spotkanie z dyrektorem placówki, psychologiem, wychowawcą i lekarzem
- Pierwszy kontakt dziecka z rodzicami adopcyjnymi
- kolejne spotkania w celu zacieśnienia więzi
- Opiekun prawny dziecka prosi sąd o zgodę na zmianę miejsca pobytu
- złożenie do Sądu Rodzinnego - Wydział Rodzinny i Nieletnich - wniosku o oraz całej dokumentacji zebranej w ośrodku adopcyjnym
- Nadzór kuratora sądowego i pracownika ośrodka adopcyjnego
- Rozprawa, orzeczenie, uprawomocnienie



# Rola ośrodków adaptacyjno-opiekuńczych w przygotowaniu małżeństwa do zastępczego rodzicielstwa



# OKRES PREADOPCYJNY

Obejmuje przygotowania o kwalifikację małżonków, aż do momentu pierwszych kontaktów z dzieckiem.

Wstępny etap pracy obejmuje wywiad, przeprowadzany najczęściej przez pedagoga. Wywiad taki pozwala lepiej poznać kandydatów i zebrać podstawową wiedzę o przyszłych rodzicach adopcyjnych. Ważnym elementem są również spotkania z psychologiem służą one poznaniu struktury rodzinnej i środowiska, w jakim wychowywali się kandydaci (tzw. genogram), ich osobowości i postaw rodzicielskich oraz postaw wobec adopcji. Wyniki badań są wskazówką do dalszej pracy z rodziną.

## OKRES PERIADOPCYJNY

Kolejny etap rozpoczyna się od spotkania przyszłych rodziców z dzieckiem, a trwa do zakończenia adopcji.

Po omówieniu kontaktu i ustaleniu rodzaju oraz liczby dalszych spotkań z dzieckiem kandydaci na rodziców uzupełniają gromadzone w ośrodku adopcyjnym dokumenty. I choć przygotowanie dokumentów dla sądu trwa w zasadzie przez cały okres szkolenia i kwalifikacji, to ostatnimi jakie należy złożyć są: wniosek o przysposobienie dziecka oraz wniosek o wydanie przez sąd zarządzenia w sprawie umieszczenia dziecka u wnioskodawców, do czasu orzeczenia przysposobienia (tzw. okres osobistej styczności).

Początki wspólnego bycia razem można rozpatrywać w dwóch aspektach:

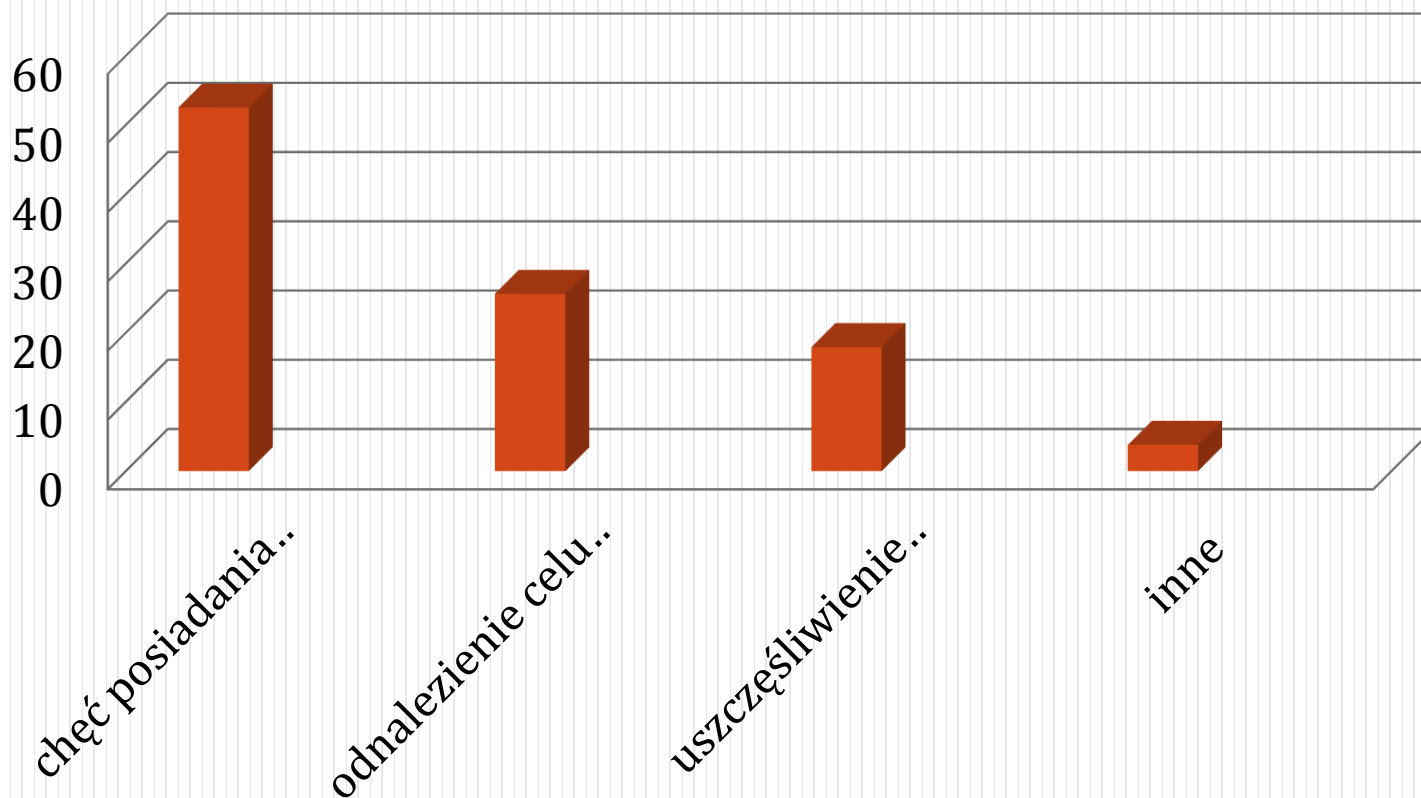
- Pierwszy – jako przystosowanie się dziecka do nowej rodziny
- Drugi – jako przystosowanie się rodziców do dziecka.

## OKRES POSTADOPCYJNY

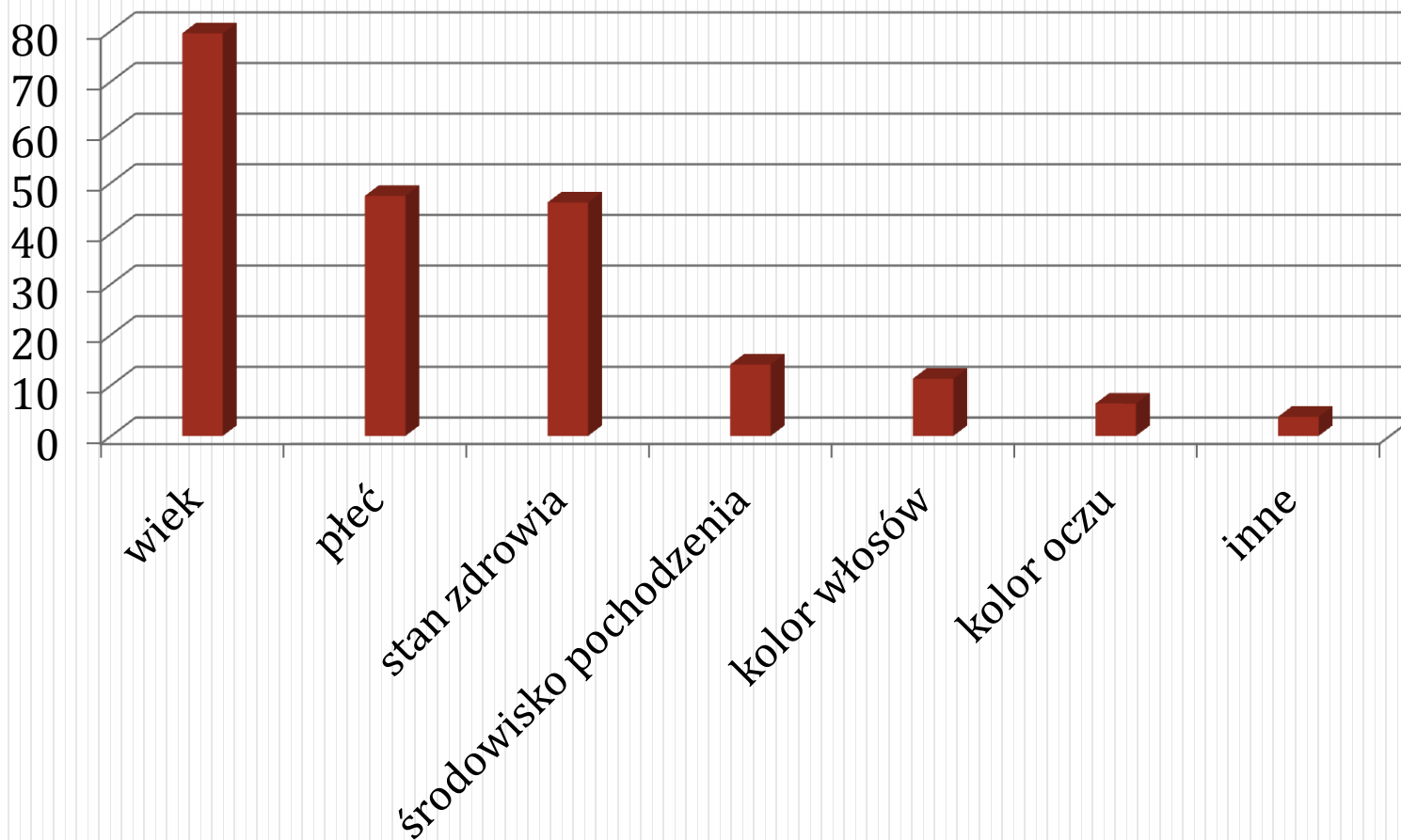
- Okres po dokonanej adopcji. Kontynuacja pracy w tym okresie uwarunkowana jest nawiązaniem pozytywnych relacji pomiędzy rodzicami a pracownikami ośrodka. Właściwe ukierunkowanie na dalszą współpracę przyczynia się do większej otwartości ze strony rodziców adopcyjnych, a to wyraża się poprzez odwiedziny w ośrodku oraz dzielenie się swoimi problemami i sukcesami z innymi kandydatami na rodziców adopcyjnych. Ośrodki adopcyjne tworzą grupy wsparcia dla rodzin adopcyjnych, warsztaty szkoleniowe oraz kursy prowadzone przez terapeutów. Wspieranie rodzin przyczynia się do ograniczenia błędów popełnianych przez rodziców, ale i przez ośrodki adopcyjne.

# Motywacja podjęcia decyzji o adopcji dziecka (w %)

## Tytuł wykresu

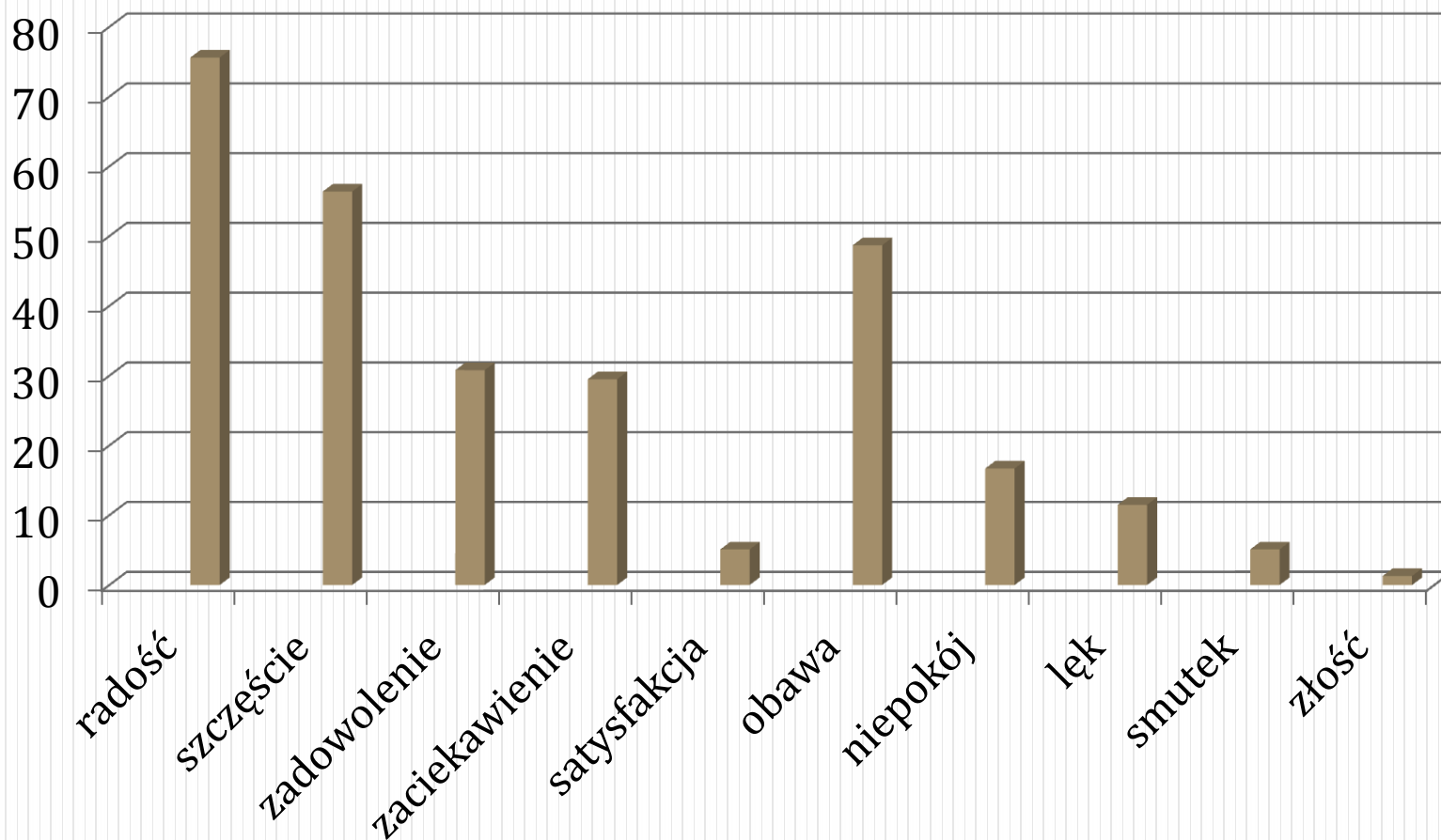


# Oczekiwania małżonków wobec dziecka adoptowanego (w %)





## Emocje towarzyszące pierwszemu spotkaniu (w %)



# Typowe problemy rodziny adopcyjnej

- Kompleks bezpłodności
- Lęk przed dziedzicznością
- Choroba sieroca
- Doświadczenia rodziców adopcyjnych
- Tajemnica adopcji



## Kompleks Bezpłodności

- Źródło silnych urazów psychicznych
- Poczucie niższej wartości od par, które mogą posiadać dziecko
- Adopcja kompensacją braków
- Odczucie żalu i rozczarowania wobec adopcji
- Koncentracja na powodzeniu roli matki
- Dziecko jako obiekt zaspokajający potrzebę miłości macierzyńskiej i przywracającym wiarę matce w jej sukces
- zespół nadmiernej koncentracji z tendencją do nadmiernego ochraniania dziecka

# Lęk przed dziedzicznością



- Obawa przed odziedziczeniem po rodzicach biologicznych jakiś złych cech, choroby psychicznej, choroby somatycznej, lub cech psychicznych ze skłonnościami do patologii.
- Zrzucanie winy na „złe geny” w czasie problemów wychowawczych, związanych z dojrzewaniem
- Skutki: nieprzystosowanie społeczne dziecka

# Choroba sieroca

- Spowodowane brakiem matki, szczególnie w okresie do 3 roku życia, co powoduje groźne następstwa fizyczne i psychiczne
- 3 etapy:
  - Protest: domaganiem się płaczem kontaktu z matką; zaburzenie snu, nadpobudliwość, utrata łaknienia, krzyk, płacz, niepokój
  - Rozpacz: płacz, smutek, małe ożywienie; ślinienie się, drżenie ciała, pocenie się, zaburzenia snu, moczenie nocne, utrata wagi; kiwanie się jednostajnym ruchem w przód i w tył, ssanie godzinami palca, rzucanie się na podłogę, przywieranie całym ciałem do poduszki, ściskanie kurczowo zabawki, masturbacja, autoagresja i agresja
  - Wyobcowanie/ zobojętnienie: wydaje się jakby pogodzone z losem, bierne, posłuszne, apatyczne, unikanie kontaktów społecznych

# Tajemnica adopcji



Niewątpliwie jedną z głównych trudności, jakie napotyka prawidłowe wychowanie przysposobionego dziecka, jest ciążąca nad jego losem tajemnica. Para małżeńska decydująca się przysposobić dziecko, staje z reguły przed problemem wyboru: czy ukrywać przed nim fakt przysposobienia, czy też powiedzieć mu prawdę?

Lepiej, zdrowiej, szczęśliwiej układają się stosunki w tych rodzinach, gdzie dziecko od początku wie o swojej sytuacji i traktuje ją jako rzecz naturalną, nie przynoszącą ujmy.

# Dlaczego adopcja utrzymywana jest w tajemnicy?

- **Ustawodawstwo** - nie ma w Polsce przepisów mówiących o tym, że przyszłe dziecko musi być poinformowane o swoim faktycznym pochodzeniu
- **Chęć ukrycia faktu bezpłodności** osób przysposabiających. Próba ukrycia faktu adopcji może być przejawem kompleksu, poczucia winy i bezwartościowości.

Przysposabiającym zwykle trudno jest się zdobyć na rozmowę z dzieckiem uświadamiającą go o fakcie przysposobienia. Obawiają się, że utracą uczucia dziecka, spadnie ich autorytet wychowawczy, dziecko zechce szukać biologicznych rodziców i że prawda będzie dla niego ciężkim, stresującym przeżyciem.

## *Konsekwencje utrzymywania adopcji w tajemnicy*

Praktyka wskazuje, że dziecko dowiaduje się o przysposobieniu niemal zawsze, mimo wysiłków rodziców, aby tajemnica została zachowana. W takich wypadkach prawda ujawnia się w chwili najmniej odpowiedniej, niespodziewanie i zdradziecko - nie jako fakt naturalny, lecz jako obelga. Zdarza się, że dziecko dowiaduje się prawdy od osoby zupełnie mu obcej, czasami prawdę odkrywa samo. Zdarza się również tak, że rodzice sami wyjawiają prawdę o adopcji i to w najmniej odpowiednim momencie, np. wtedy, gdy pojawiają się pierwsze trudności wychowawcze z przybranym dzieckiem.





Niewłaściwe uświadamianie może być tragiczne w skutkach.

Dziecko, które nagle dowiaduje się, że nie jest związane więzami krwi z tymi, których dotychczas uważało za ojca i matkę, doznaje ogromnego wstrząsu. Czuje się okłamane - traci zaufanie do tych, których kochało - traci szacunek do samego siebie. Ta informacja powoduje, że przeszłość przeżyta z rodzicami wydaje się nieprawdziwa i nierzeczywista. Przeżyty wstrząs bardzo rzadko nie pozostawia po sobie żadnych skutków ubocznych. Najczęstszym są poważne zaburzenia w zachowaniu - niechęć do nauki szkolnej, akty agresji, odrzucenie autorytetów, co bardzo często prowadzi do wykolejenia. Czasami mogą wystąpić stany depresji, nerwice, próby samobójcze, niechęć do rodziców, odejście z domu, emocjonalne lub nawet faktyczne zerwanie wszystkich więzi wewnętrznych i zewnętrznych z przybraną rodziną. Niewłaściwe uświadomienie o adopcji, zwłaszcza w okresie dojrzewania dziecka, może zachwiać całym systemem wartości.



# Adopcja jawna

- Dzieci odpowiednio poinformowane żyją w atmosferze prawdy, co tworzy specyficzny klimat zaufania i przyjaźni, niezbędny w każdej rodzinie. Wyjawienie prawdy daje rodzicom komfort psychiczny i zwiększa szansę udanego rodzicielstwa.
- Chęć wyjawienia tajemnicy adopcji swoim dzieciom, stawia przed rodzicami nowe wątpliwości związane z tym problemem. W jakim wieku dziecka, w jakiej sytuacji i w jaki sposób to uczynić? Ponadto, rodzice adopcyjni są zmuszeni zdecydować, w jakim zakresie ujawnić dane związane z przeszłością dziecka i jego rodziną pochodzeniową, jak również - na ile otwarcie przedstawić fakt adopcji poza środowiskiem rodzinnym.



## Kiedy powiedzieć dziecku o adopcji?

Zdaniem większości profesjonalistów, dziecku trzeba powiedzieć prawdę najwcześniej jak się da - już w wieku 4-5 lat, kiedy dziecko jest tak małe, że później już nawet nie pamięta momentu, w którym dowiedziało się o niej.

Wiek przedszkolny jest odpowiedni dlatego, że dziecko jest na tyle małe, że nie rozumie wszystkich konsekwencji prawnych i społecznych posiadania „drugich rodziców” - nie przejmuje się więc tą sytuacją. Ma też dostatecznie rozwiniętą mowę i myślenie wyobrazeniowe, by mogło porozumieć się z rodzicami.



## *W jaki sposób powiedzieć dziecku o adopcji?*

Kluczowym problemem, jaki staje przed wszystkimi rodzicami, którzy adoptowali dziecko, jest niepewność w jaki sposób powiedzieć mu, że zostało adoptowane.

- Przykład z książki I. Bieleckiej
- „Jak rozmawiać z dzieckiem o adopcji” Katarzyna Szymańska, przykład



## *Jak dziecko przeżywa adopcję?*

Dla dziecka jest to proces ciągły, dlatego rozmowa o adopcji nie powinna być pojedynczym aktem. Rodzice powinni być gotowi do rozmowy z dzieckiem. Wiedzieć co ono myśli i czuje na ten temat w różnych okresach życia, dostosowując udzielone informacje do poziomu jego dojrzałości i potrzeb rozwojowych.

Jeżeli dorośli nie robią ze sprawy dramatu, to i dziecko nie przyjmuje tej wiadomości drastycznie.



- Dziecku **3-, 4-, 5-letniemu**: „nie byłeś w moim brzuszku, ale byłeś w brzuszku innej mamy”
- Dzieciom **6-, 7-letnim**: „z tego co wiemy, rodzice nie opiekowali się wami należycie” lub „nie mogli opiekować się tobą, ale dali ci życie”
- Około **7-8 roku życia** dzieci zwykle zaczynają pytać: „Dlaczego mnie nie chcieli?” Należy opowiadać dziecku jak to różnie bywa w życiu. Dzieci w tym wieku chętnie przyjmują informację, że nie tylko im przypadł taki los, że jest wiele dzieci, które inna mama urodziła, a inni rodzice wychowują. Nie należy sztucznie pocieszać dziecka.
- U dzieci **8-, 10-letnich** może pojawić się strach przed pytaniami o rodziców biologicznych, szczególnie gdy już zdążą się przekonać, że dla rodziców adopcyjnych jest to temat niezbyt miły. Strach może być tak duży, że w ogóle nie pytają.



- Dla **nastolatków** najtrudniej jest, gdy nic nie wiedzą o swojej rodzinie biologicznej. Pochodzić „znikąd” i nie mieć korzeni jest trudniejsze do zniesienia i zaakceptowania, niż wiedzieć, że się pochodzi z rodziny, gdzie nadużywa się alkoholu i gdzie były wszystkie tego następstwa.

Kiedy rodzice adopcyjni niewiele mogą powiedzieć o rodzinie biologicznej dziecka, ponieważ niewiele było danych, gdy je przyjmowali, to szczerze powinni obiecać, że pomogą mu wszystkiego się dowiedzieć, a gdy będzie pełnoletnie, pomogą odnaleźć rodzinę biologiczną - jeżeli tego zechce. Spokojne podejście do nękających dziecko pytań, pomoc w uzyskiwaniu informacji o rodzinie pochodzenia i niebagatelizowanie problemów, znacznie ułatwiają adoptowanemu przejść przez kryzys tożsamości.

## *Kogo z otoczenia poinformować o adopcji?*

To rodzice muszą zdecydować, kto oprócz dziecka zostanie poinformowany o jego faktycznym pochodzeniu. Praktycznie jest prawie niemożliwe, aby prawdę o adopcji znało tylko dziecko; toteż korzystniejsze jest powiadomienie przynajmniej najbliższej rodziny i związanych z domem przyjaciół. Jeśli chodzi o środowisko sąsiedzkie, zawodowe, a także przedszkole czy szkołę, do której uczęszcza dziecko, to nie ma żadnego istotnego powodu, aby ich wszystkich powiadamiać.



## Rozwiązywalność adopcji

- Możliwość rozwiązania przysposobienia niepełnego oraz przysposobienia pełnego jest dopuszczana przez polskie prawo.

### **Dwa typy rozwiązywania adopcji:**

- **pozytywna** – rozwiązanie adopcji może wystąpić jedynie z ważnych powodów
- **negatywna** – dobro małoletniego przysposobionego oraz śmierć przysposobionego lub przysposabiającego.



## Przyczyny rozwiązywalności adopcji

- Jednym z czynników, który ma wpływ na rozwiązanie adopcji, jest **rzeczywisty rozpad więzi emocjonalnej** pomiędzy przysposabiającymi a przysposobionym. Taki wniosek może złożyć **dziecko, rodzic, jak również prokurator**.

Najczęstsze przyczyny rozpadu przysposobienia oprócz rozpadu więzi emocjonalnej:

- a) wychowywanie w dalszym ciągu dziecka w rodzinie biologicznej, zmiana struktury rodziny
- b) gdy przysposobiony i przysposabiający pragną zawrzeć związek małżeński

